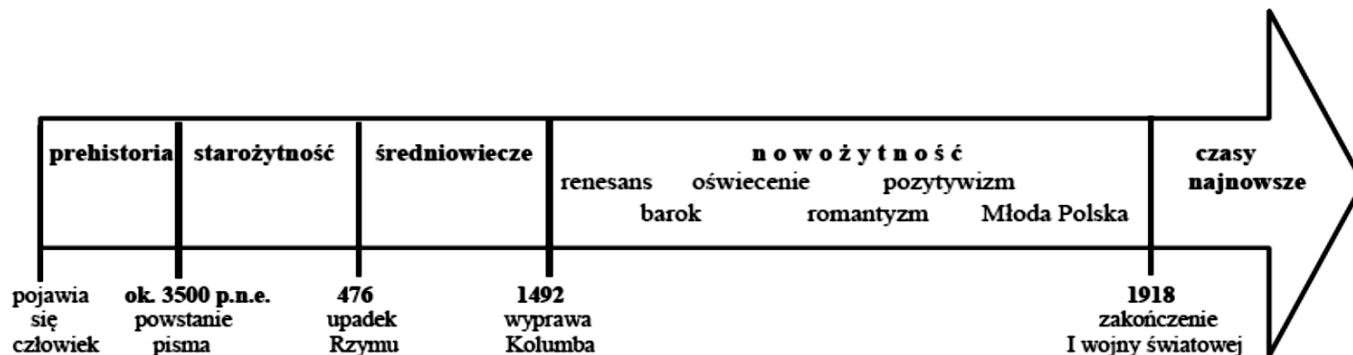

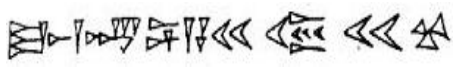
EPOKI

PREHISTORIA

epoka	osiągnięcia
Paleolit (starsza epoka kamienna)	Narzędzia z kamienia łupanego, koczowniczy tryb życia, ludzie polowali i zbierali rośliny, nauczyli się rozniecać ogień, malunki na ścianach jaskiń np. Lascaux
Neolit (młodsza epoka kamienna)	Revolucja neolityczna – ludzie nauczyli się uprawiać rośliny i hodować zwierzęta, przeszli z koczowniczego do osiadłego trybu życia. W neolicie narzędzia z kamienia gładzonego.

STARO ŻYTNÓŚĆ

Gdzie?	data / wydarzenie / postać historyczna / osiągnięcia
Egipt	<ul style="list-style-type: none"> Cywilizacja na Nilem, pismo – hieroglify, monarchia despotyczna, słynne budowle: grobowce faraonów – piramidy.
Mezopotamia	<ul style="list-style-type: none"> Między Eufratem i Tygrysem pismo klinowe XVIII w.p.n.e. - król babiloński Hammurabi spisał prawo
Palestyna	<ul style="list-style-type: none"> XIII w.p.n.e. – czasy Mojżesza: Jeden Bóg, Dekalog, Tora; początki judaizmu, symbol – Menora. X w.p.n.e. – czasy króla Salomona – budowa świątyni w Jerozolimie
Starożytna Grecja	<ul style="list-style-type: none"> 776 r.pne - pierwsze igrzyska olimpijskie V w.pne - wojny Greków z Persami bitwa pod Maratonem – 490 r.pne bitwy pod Termopilami (Leonidas) i Salaminą (morska) – 480 r.pne W Sparcie – oligarchia (2 królów + Geruzja + 5 eforów) W Atenach kształtuje się demokracja (władza ludu), Zgromadzenie Ludowe – czasy Peryklesa rozwija się teatr, filozofia (Sokrates, Platon, Arystoteles), powstaje Partenon na Akropolu IV w.pne - podboje Aleksandra Wielkiego - powstaje kultura hellenistyczna (wschodnia + grecka)
Starożytny Rzym	<ul style="list-style-type: none"> 753 r.pne - powstanie Rzymu (legenda: Romulus i Remus) VI w.pne -Rzym staje się republiką (rzecz wspólna, rzecz pospolita), urzędnicy rzymscy: konsulowie, pretorzy, cenzorzy, senatorowie. Podboje Rzymu: Italia, Kartagina (wojny punickie w III – II w.pne), a następnie wszystkie krainy wokół Morza Śródziemnego. Rzym słynie z prawa (Prawo XII Tablic), budowy dróg, akweduktów oraz słynnych budowli: Panteon, Koloseum, termy, luki triumfalne. 44 r.pne - zabójstwo Juliusza Cezara (dyktatora) 27 r.pne - Oktawian August zostaje pierwszym rzymskim cesarzem, 1 r - początek naszej ery liczony od narodzenia Chrystusa IV w- cesarz Konstantyn Wielki kończy prześladowania chrześcijan (edykt mediolański), IV w- podział cesarstwa rzymskiego na wsch. i zach. 476 - upadek Rzymu - najazd barbarzyńców, koniec cesarstwa zachodniorzymskiego (koniec starożytności)

Wczesne ŚREDNIOWIECZE od V do IX w.

Gdzie?	Wydarzenia
Bizancjum	VI w. – rządy cesarza Justyniana I : spisanie prawa i budowa Świątyni Mądrości Bożej w Konstantynopolu
Półwysep Arabski	622 - początek islamu (Mahomet); ważne pojęcia: Allah, Koran, meczet. Arabowie w VII i VIII w. podbijają tereny w Azji, Afryce Północnej i Europie (Hiszpania)
Państwo Franków	732 – Karol Młot pokonał Arabów pod Poitiers 756 – Pepin Mały utworzył Państwo Kościelne dla papieża 800 - koronacja Karola Wielkiego na cesarza, tzw. „renesans karoliński” 843 – traktat w Verdun , wnukowie Karola Wielkiego podzielili między siebie państwo dziadka

ŚREDNIOWIECZE od X do XV w.

Dynastia	Polski władca	Wydarzenia w Polsce	Wydarzenia na świecie
PIASTÓW	Mieszko I	966 – chrzest 972 – bitwa pod Cedynią	962 – koronacja Ottona I
	Bolesław Chrobry	997 – śmierć biskupa Wojciecha 1000 – zjazd gnieźnieński 1025 – koronacja w Gnieźnie	Plany Ottona III – zjednoczenie chrześcijańskiej Europy
	Mieszko II	1025 – koronacja 1031 – ucieczka z kraju	
	Kazimierz Odnowiciel	odbudowa Polski	1054 – schizma wschodnia
	Bolesław II Śmiały	1076 – koronacja 1079 – wygnanie króla (śmierć św. Stanisław)	1077 – cesarz Henryk IV ukorzył się przed Grzegorzem VII w Canossie
	Władysław Herman	Podzielił Polskę między Zbigniewa i Bolesława	1095 – synod w Clermont
	Bolesław III Krzywousty	1109 – wojna z Niemcami 1138 – początek podziału dzielnicowego	
	Konrad Mazowiecki	1226 – sprowadzenie Krzyżaków	
	Henryk Pobożny	1241 – bitwa z Tatrami pod Legnicą	
	Przemysł II	1295 - koronacja	1291 – koniec krucjat
	Wacław II Czeski (z rodu Przemyślidów)	1300 – koronacja	
	Władysław I Łokietek	1309 – Krzyżacy zajęli P. Gdańskie 1320 – koronacja (na Wawelu !) 1331 – bitwa pod Płowcami	
Kazimierz III Wielki	1343 – pokój z Krzyżakami w Kaliszu 1364 – założenie Akademii Krakowskiej	1337 – pocz. wojny 100-letniej poł. XIV w. – epidemia dżumy	
ANDEGAW.	Ludwik Węgierski	1374 – przywilej koszycki	
	Jadwiga Andegaweńska	1385 – unia w Krewie (personalna)	
JAGIELLONÓW	Władysław II Jagiello	1410 - Grunwald 1411 – I pokój toruński	1414 – początek soboru w Konstancji
	Władysław III Warneńczyk	1444 – bitwa z Turkami pod Warną	ok. 1450 – druk Gutenberga
	Kazimierz IV Jagiellończyk	1454-66 – wojna 13-letnia z Krzyżakami 1466 – II pokój toruński (odzyskanie P. Gd.)	1453 – Turcy zajęli Konstantynopol 1492 – wyprawa Kolumba

NOWOŻYTNOŚĆ od XV do XVIII w.

Dyn.	Polski władca	Wydarzenia w Polsce	Wydarzenia na świecie
JAGIELLONÓW	Jan Olbracht	1493 – pierwszy sejm walny	1498 – wyprawa Vasco da Gamy
	Aleksander I	1505 – przywilej „nihil novi”	
	Zygmunt I Stary	1525 – hołd pruski 1543 – M. Kopernik „O obrotach sfer...”	1517 – wystąpienie Lutra 1519-22 – wyprawa Magellana
	Zygmunt II August	1569 – unia w Lublinie (realna)	1563 – sobór trydencki
KELCOWYJENI	Henryk Walezy	1573 – pierwsza wolna elekcja, artykuły henrykowskie	
	Stefan Batory	1582 – rozejm z Rosją – odzyskanie Inflant	
	Zygmunt III Waza	Wojny z Rosją, Szwecją i Turcją	
	Władysław IV Waza	1648 – wybuch powstania Chmielnickiego (Kozacy, Ukraina)	1643 – pocz. panowania Ludwika XIV – mon. absolutna
	Jan Kazimierz Waza	1655-60 – potop szwedzki	
	Michał Korybut Wiśniowiecki	1672 – Turcy zajęli Podole 1673 – bitwa pod Chocimiem (Sobieski)	
	Jan III Sobieski	1683 – bitwa pod Wiedniem z Turkami	1689 – pocz. monarchii parlamentarnej w Anglii
	August II Mocny	1700-21 – wojna północna	
	Stanisław Leszczyński	Dwukrotnie wybrany na króla.	
	August III Sas	„Za króla Sasa jedz, pij i popuszczaj pasa”	
	Stanisław August Poniatowski	1768-72 – konfederacja barska 1772 - I rozbiór 1791 – uchwalenie konstytucji 3 maja 1792 – konfederacja targowicka 1793 – II rozbiór 1794 – powstanie kościuszkowskie 1795 – III rozbiór	1776 – Deklaracja Niepodl. USA 1787 – Konstytucja USA 1789 – wybuch rewolucji francuskiej, lud Paryża zburzył Bastylię 1793 – zgilotynowanie króla Ludwika XVI

NOWOŻYTNOŚĆ od 1797 do 1914

<i>Ważne postaci</i>	<i>Wydarzenia w Polsce</i>	<i>Wydarzenia na świecie</i>
Jan Henryk Dąbrowski Józef Wybicki Józef Poniatowski P. Wysocki, J. Chłopicki ... A. Mickiewicz, A. Czartoryski ... Romuald Traugutt	1797 - powstanie Legionów we Włoszech 1797 – J. Wybicki napisał hymn 1807-15 - Księstwo Warszawskie 1815 – pocz. Król. Pol (Kongresówka) 1830-31 - powstanie listopadowe po 1831 - Wielka Emigracja 1846 - powstanie krakowskie 1848 - Wiosna Ludów 1863-64 - powstanie styczniowe	1804 -Napoleon cesarzem 1812 – wyprawa na Rosję 1815 - upadek Napoleona, kongres wiedeński 1861 – zjednoczenie Włoch 1861-5 -wojna secesyjna w USA (Lincoln) 1871 -zjednoczenie Niemiec (Bismarck)

I WOJNA ŚWIATOWA 1914-18

<i>Wydarzenia na świecie</i>	<i>Wydarzenia w Polsce</i>
28.06.1914 - zamach w Sarajewie 28.07.1914 – wybuch I woj. świat. za zachodzie – wojna pozycyjna (bitwy: Marna, Verdun), na wschodzie - klęski Rosji (bitwa: Tannenberg) 1917 - rewolucja lutowa i październikowa w Rosji (bolszewicy, Lenin) 11.11.1918 – rozejm na froncie zach. w Compiegne	1914 - powstanie legionów Polskich w Galicji (J. Piłsudski), które walczyły przeciwko Rosji 1917 – „kryzys przysięgowy” 1917 – powstanie we Francji Armii Polskiej („Błękitnej”), gen. J. Haller Listopad 1918 – J. Piłsudski zostaje Tymczasowym Naczelnikiem Państwa

20-LECIE MIĘDZYWOJENNE 1918-1939

<i>Wydarzenia na świecie</i>	<i>Wydarzenia w Polsce</i>
1922 – marsz czarnych koszul na Rzym (Mussolini) 1923 – nieudany pucz w Monachium (Hitler) 1924 – śmierć Lenina, początek rządów Stalina 1932 – zwycięstwo NSDAP w wyborach 1933 – Hitler zostaje kanclerzem 1938 – układ w Monachium (Sudety czeskie) 1939 – Rzesza zajmuje Czechy i Morawy 1939 – zawarcie paktu Ribbentrop – Mołotow	1921 – uchwalenie konstytucji marcowej 1922 – wybór G. Narutowicza na prezydenta 1922 – wybór St. Wojciechowskiego na prezydenta 1926 – zamach majowy, początek rządów sanacji, I. Mościcki zostaje prezydentem 1930 – „wybory brzeskie” 1935 – uchwalenie konstytucji kwietniowej, 1935 – śmierć J. Piłsudskiego

II WOJNA ŚWIATOWA 1939 - 1945

<i>Wydarzenia na świecie</i>	<i>Wydarzenia w Polsce</i>
1939 – Hitler i Stalin zajmują Polskę 1940 – Hitler zajmuje: Danię, Norwegię, Belgię, Holandię, Luksemburg, Francję 1940 – powietrzna „bitwa o Anglię” 1941 – atak Rzeszy na ZSRR 1943 – bitwa pod Stalingradem i pod Kurskiem 1944 – lądowanie aliantów w Normandii 1945 – Armia Czerwona zajmuje Berlin, kapitulacja Rzeszy	1939 – początek okupacji niemieckiej i radzieckiej 1939 – prezydentem na uchodźstwie zostaje Wł. Raczkiewicz, a premierem gen. Wł. Sikorski 1942 – powstanie AK 1943 – śmierć Sikorskiego (katastrofa w Gibraltarze) 22.07.1944 – ogłoszenie manifestu PKWN 1.08.1944 – wybuch powstania warszawskiego 1945 – zmiana granic na skutek ustaleń z Jałty

ŚWIAT po 1945

<i>Wydarzenia na świecie</i>	<i>Wydarzenia w Polsce</i>
1945 – powstanie ONZ 1946 – Churchill w Fulton: „żelazna kurtyna” 1949 – powstanie NATO 1949 – powstanie RFN i NRD 1950-53 – wojna koreańska 1953 – śmierć Stalina, początek rządów Chruszczowa 1955 – powstanie Układu Warszawskiego 1956 – powstanie na Węgrzech 1957 – powołanie do życia EWG 1961 – budowa muru berlińskiego 1962-65 – sobór watykański II 1968 – „Praska Wiosna” i interwencja Ukł. Warszawskiego 1985 – M. Gorbaczow rozpoczyna „pierestrojkę” 1989 – „Jesień Ludów”, zburzenie muru berlińskiego 1991 – rozwiązanie Układu Warszawskiego 1991 – rozpad ZSRR 1992 – traktaty z Maastricht (powołanie UE) 11.09.2001 – zamach na WTC w Nowym Jorku 2004 – największe rozszerzenie UE (10 nowych państw)	1946 – sfałszowane referendum (3 x Tak) 1947 – sfałszowane wybory (zwycięstwo PPR) 1948 – powstanie PZPR (PPR + PPS) 1956 – Poznański Czerwiec 1956 – I sekretarzem KC PZPR zostaje Wł. Gomułka 1968 – protest studentów (tzw. „Marzec 68”) 1970 – protesty na Wybrzeżu 1970 – I sekretarzem KC PZPR zostaje E. Gierek 1979 – pierwsza pielgrzymka Jana Pawła II do Polski 1980 – strajki, podpisanie porozumień sierpniowych, powstanie NSZZ Solidarność 13.12.1981 – wprowadzenie stanu wojennego (W. Jaruzelski) 1984 – SB zamordowało ks. J. Popiełuszkę 1989 – obrady „okrągłego stołu” 4.06.1989 – wybory do sejmu i senatu (zwyw. Solidarności) 1990 – Lech Wałęsa zostaje prezydentem 1997 – uchwalenie konstytucji 1999 – Polska wstępuje do NATO 2004 – Polska wstępuje do UE